

Předmětem rigorózní práce je pojednání o vzniku a vývoji sociálního zákonodárství a sociální politiky ve vybraných státech Evropské unie, resp. na území České republiky, Německa, Velké Británie a Itálie.

Cílem této práce je zabývat se postupným sociálním vývojem a vznikem sociálního zákonodárství na těchto územích od nejstarších dob, tedy od raného středověku, vrcholného a pozdního středověku, začátku novověku až po současný vývoj sociální politiky a zákonodárství v těchto evropských státech.

Rigorózní práci jsem rozčlenila na úvod, 5 kapitol a závěr.

Jelikož cílem rigorózní práce je nejen historický vývoj sociálního zákonodárství v těchto vybraných zemích, ale také to, jak se jejich sociální politiky vzájemně prolínaly a ovlivňovaly, týká se první kapitola komparace a koordinace sociálního zákonodárství ve státech Evropské unie, dále historického vývoje koordinace v Evropě a vzniku veřejnoprávních systémů sociálního pojištění. Ve druhé kapitole se zabývám postupným sociálním vývojem a vznikem sociálního zákonodárství na území České republiky a to chronologicky od raného feudalismu, rozvinutého feudalismu a stavovské monarchie až po období absolutistického státu. Dále průběh sociálních reforem po revolučním roce 1848 a vznik sociálního zákonodárství a jeho rozvoj v samostatné Československé republice, jakož i vývoj po druhé světové válce. Kapitulu zakončuji sociálními reformami, které vznikly po roce 1990. Ve třetí kapitole jsem zpracovala sociální vývoj Německa od doby římsko – germánské do rozdělení Francké říše. Poté vrcholný a pozdní středověk na německém území, zejména vytvoření Svaté říše římské národa německého a prameny práva, zejména právo sociální, v těchto obdobích. Zabývám se též 19. stoletím v Německu, kde svou pozornost soustředím na „éru“ Otto von Bismarcka a jeho sociální zákonodárství, až po sociální vývoj ve 20. století a v současnosti.

Ve čtvrté kapitole jsem zpracovala problematiku vývoje sociálního zákonodárství na území Velké Británie a to od raného středověku – v době anglosaské a v době Viléma Dobyvatele a jeho následovníků, přes pozdní středověk, dobu Tudorovců (zejména Alžbety I.) a Stuartovců až k novověku – věku liberalismu. Závěr druhé kapitoly je věnován sociálnímu vývoji Anglie ve 20. století až po současnost. Pátá kapitola je věnována vývoji sociálního zákonodárství na území Itálie a to od dob

prvních barbarských států a jejich prvních zákoníků, přes vytvoření středověké Římské říše, až k novověku a počátkům kapitalismu na italském území. 20. století a nástup fašismu, 2. světovou válku, až po současnou sociální politiku a sociální zákonodárství Italské republiky.

Úvodem je důležité si připomenout události, které jednotlivé sociální instituce během historického vývoje vyvolaly. V průběhu historie se stále opakovaly situace, kdy někteří lidé nemohli uspokojovat své sociální potřeby. Řešením této sociální problematiky se zabývala společenství nejrůznějšího druhu, státy, města, církve i profesní a hospodářské jednotky.¹

Sociální politika se vyvíjela od rodinné a rodové vzájemnosti přes pomoc chudým až po komplexní soustavy institucí moderních společností zabezpečujících lidská práva na existenci, život, zdraví, sociální zabezpečení a vzdělání. Jejich vývoj ovlivnili myslitelé a ti, kteří formulovali koncepce sociální politiky.^{1a)}

Lidé se od raných dob sdružovali a vstupovali do různých sociálních vztahů, čímž vytvářeli společenské (sociální) systémy – např. rodinu, klan nebo kmen a postupně, jak se usazovali, též občinu či obec a to buď matriarchálního či patriarchálního charakteru. Uspořádávali svůj život podle vytvořených pravidel v určitý sociální řád, utvářeli sítě vzájemných (sociálních) vztahů a vazeb, aby mohli vykonávat alespoň základní sociální funkce (žít, pracovat, bydlet, živit se a množit se). Vytvářeli tak instituce nejrůznějšího druhu, kolem kterých se sdružovali a rozdělovali si mocenské a společenské (sociální) role. Historicky nejstarší pojetí sociální politiky a sociálních institucí lze označit za patriarchální. Na vrcholu hierarchických struktur stál „otec“ (náčelník, patriarcha), který přiděloval role a prostředky všem, tedy i sociálně potřebným. Hovoříme zde o tzv. *patriarchálním paternalismu*.^{1b)}

O sociálně potřebné se v počátcích sociálního vývoje starala nejprve rodina, později byli začleňováni přiměřeně svým možnostem a schopnostem do přidělových systémů. Patriarchální paternalismus byl později vystřídán systémem *reziduálním (liberálním)*, v němž sociální instituce poskytovaly péči těm, kdo „vypadli“ z primárních rozdělovacích systémů, ale to pouze pokud selhala sociální péče uvnitř rodiny a sdružení.

1 JUDr. Kotous, PhDr. Munková, CSc., Ing. Peřina, Úvod do sociální politiky, PF – ediční středisko, 2003, str. 15

1a,1b) Prof. JUDr. Igor Tomeš, Sociální politika, teorie a mezinárodní zkušenost, Socioklub, 1996, str. 11 a str. 31 a násl.